

Steget vidare

Kan folkhögskolan vara en hållbar väg för deltagare med NPF/AST?
En föreläsning om möjligheter till samverkan i syfte att stödja våra deltagare med funktionsvariationer på folkhögskola

- ▶ Lena Fredin
- ▶ Lärare och syv-are på Fornby folkhögskola (kontakt: lena.fredin@fornby.se)
- ▶ Arbetat med deltagare/personer med olika svårigheter (diagnoser, problematisk skolfrånvaro, annan problematik) sedan mitten på 1990-talet. Inom både skola (bildning/utbildning för vuxna) samt inom näringslivet.
- ▶ Ofta i samverkan med olika andra aktörer som arbetsförmedling, försäkringskassa samt socialtjänst

Kommer att utgå från kraven som ställs på deltagarna efter avslutad tid hos oss, att bli beredd att hoppa!

- ▶ Kunskapsöversikt
- ▶ Vad kan vi göra för att förbättra deras övergång från folkhögskola till nästa steg.
- ▶ Vad kan vi förbereda deltagaren på redan hos oss?
- ▶ Hur ser skyddsneten ut?

Konstaterande

- ▶ Villkoren för personer med funktionsvariation är inte likvärdig den övriga befolkningens villkor.
- ▶ Det finns rättigheter, riktlinjer med mera men i praktiken fungerar de ofta mindre bra.
- ▶ FN-konventionens ”fullständig och faktiskt deltagande och inkludering i samhället” är fortfarande långt borta (artikel 19)

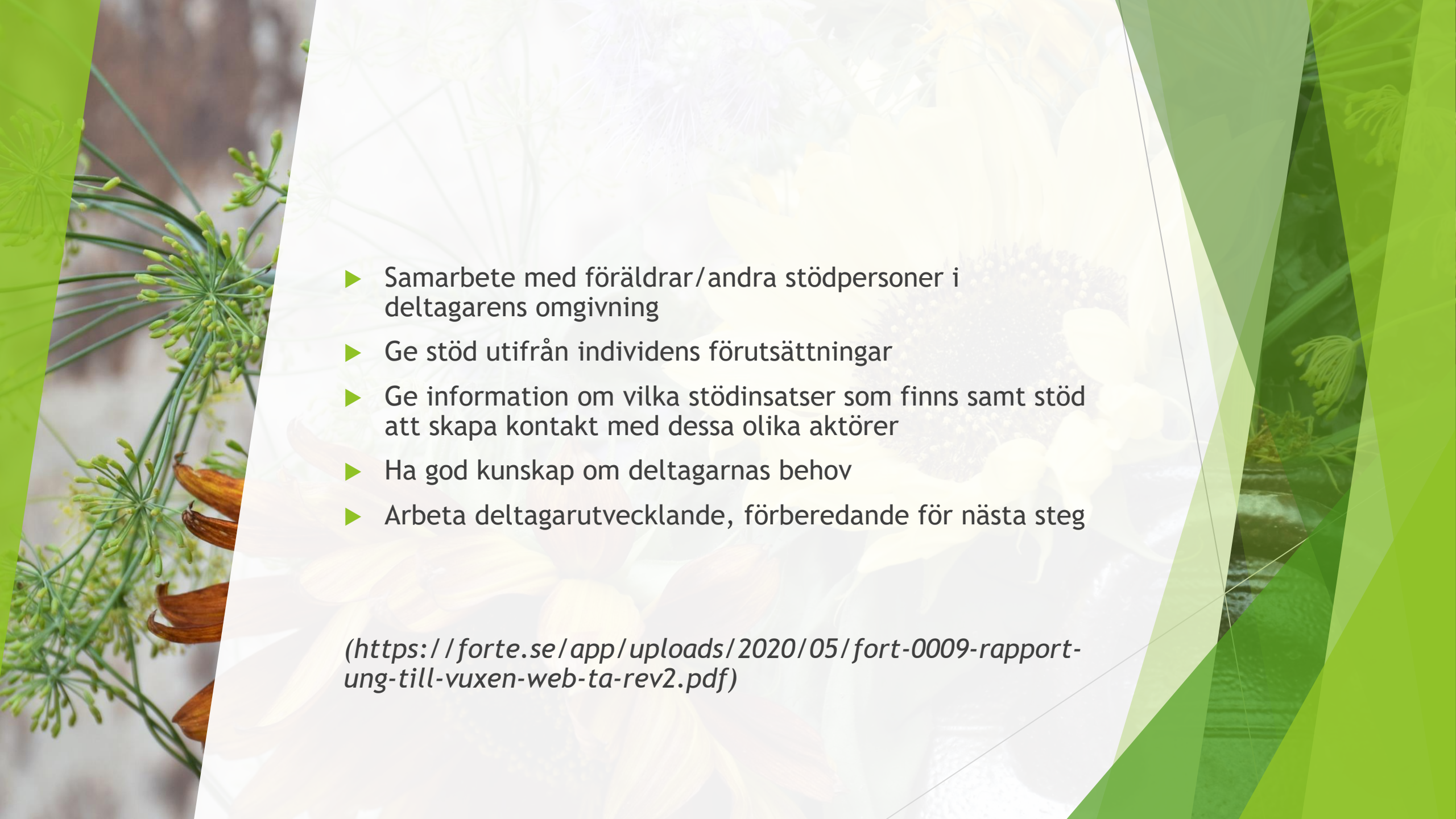

Kunskapsöversikt

Några förslag på vad som kan göra en övergång bra:

- ▶ Den ska baseras på deltagarens förutsättningar
- ▶ Lyssna på deltagaren!
- ▶ Ge formella meriter (intyg om grundskolekompetens/grundläggande behörighet/yrkeskunskaper)
- ▶ Möjlighet till gemensam undervisning för deltagare med och utan funktionsnedsättning (om särskild anpassning finns vid gemensam undervisning)
- ▶ Förbereda och planera för tiden efter avslutad tid på folkhögskolan

-
- ▶ Samarbete med föräldrar/andra stödpersoner i deltagarens omgivning
  - ▶ Ge stöd utifrån individens förutsättningar
  - ▶ Ge information om vilka stödinsatser som finns samt stöd att skapa kontakt med dessa olika aktörer
  - ▶ Ha god kunskap om deltagarnas behov
  - ▶ Arbeta deltagarutvecklande, förberedande för nästa steg

(<https://forte.se/app/uploads/2020/05/fort-0009-rapport-ung-till-vuxen-web-ta-rev2.pdf>)

Supported employment mm

- ▶ En metod som prövats och som bedöms vara framgångsrik
- ▶ Individualiserat stöd på ”riktiga” arbetsplatser
- ▶ Stödet ska vara flexibelt, individanpassat, mångdisciplinärt
- ▶ Stödet ska börja tidigt
- ▶ Andra publikationer visar på vikten av att individerna behöver öka sitt självbestämmande och sin förmåga att företräda sig själv.
- ▶ Insatser måste alltid anpassas efter individ och situation - **Kan folkhögskolan bli en föregångare här?**

Olika vägar att gå, ett axplock:

- ▶ Arbete - med eller utan stöd
- ▶ Andra skolformer - högskola/universitet/yrkeshögskola, annan folkhögskola, yrkesutbildningar
- ▶ KAA - för de under 20 år som ej går i reguljär utbildning
- ▶ Arbetsförmedling - olika typer av insatser såsom SIUS, Lönebidrag, Psykosocialt stöd mm

- ▶ Försäkringskassan - vid eventuella ersättningar
- ▶ Socialtjänsten - stöd, ex försörjning, kontaktperson mm
- ▶ LSS
- ▶ Personligt ombud - för de med psykisk funktionsnedsättning, finns i många av landets kommuner
- ▶ Olika regionala projekt kan finnas, ex EU-finansierade

Stöd vid vidare studier

Oftast i form av

- ▶ Anteckningsstöd
- ▶ Inläsning av litteratur
- ▶ Ev teckenspråkstolkning
- ▶ Stöd av medstuderaende, ibland mentorsstöd
- ▶ Anpassade examinationer
- ▶ Man ansöker om stöd. Obs att det behövs intyg från ex läkare!
- ▶ <https://www.nais.uhr.se/>

Verkligheten och tips

- ▶ Merparten av de med funktionsvariationer behöver stöd antingen i hela livet eller under perioder av livet
- ▶ Övergången från ex folkhögskola till annan verksamhet brukar göra att en person med funktionsvariation får det svårare, dvs den problematik man redan har förvärras

-
- ▶ Mycket är idag (tyvärr) uppbyggt på specifika personers medverkan, dvs försvinner en eldsjäl så kan hela samverkan försvinna ...
  - ▶ Vissa rättigheter finns och de rättigheter/möjligheter som finns idag kanske inte finns senare
  - ▶ Pengar, alltid dessa pengar ...

Något för oss som är lärare att fundera på:

- ▶ Vi i skolan koncentrerar oss ofta för mycket på ämneskunskaper hos deltagarna.
- ▶ Detta kan vara en nackdel för personer med funktionsvariationer. De behöver ofta öva mer på sina förmågor.
- ▶ Inom npf/ast: Att se sammanhang, sociala samspel, tålmod, tidsuppfattning, öva på att generalisera sina förmågor (kunna samma sak men vid olika tillfällen), motivation, uthållighet mm
- ▶ Att något är svårt betyder inte att det är helt omöjligt man kan bli bättre men kanske aldrig riktigt bra på vissa saker.
- ▶ Fast å andra sidan så är en del saker omöjliga ...

Att börja prata om framtiden

- ▶ Mycket viktigt att den som har samtalen har god kännedom om deltagaren och att deltagaren i sin tur känner trygghet/lyssnad på.
- ▶ Bättre att en person med bra relation till deltagaren tar samtalen, det behöver inte alltid vara en "specialist". Kolla upp fakta kan man göra sedan, kanske tillsammans med deltagaren.
- ▶ Det kan bli svåra samtal, förändringar är svårt för många.
- ▶ Börja gärna att prata om vad som ska hända redan när de börjar (hos oss är många i två-tre år, ibland kanske fyra år)

Bra frågor att utgå ifrån i planering av nästa steg

Hur fungerar det idag, bra, mindre bra, dåligt. De här frågorna kan både deltagare och mentor svara på för att sedan jämföra och diskutera:

- ▶ Kommer du varje planerad dag?
- ▶ Hur går det att passa tider?
- ▶ Orkar du vara kvar hela den planerade tiden?
- ▶ Hur mycket behov har du av handledning?
- ▶ Vilken typ av handledning kan du behöva (muntlig, skriftlig, bild)?
- ▶ Kommer du ihåg instruktioner du får inför uppgifter?
- ▶ Hur kan du koncentrera dig inför uppgifter i skolan och annars?
- ▶ Hur är det med din uthållighet/tålamod när det kommer till att utföra uppgifterna som du fått?

- ▶ Har du lätt eller svårt att hitta motivation till att göra uppgifter?
- ▶ Om det är svårt att hitta motivation till att utföra vissa uppgifter, hur gör du då?
- ▶ Går det åt mycket energi/ork för att slutföra uppgifter? Är det olika beroende på uppgift?
- ▶ Tar du egna initiativ/är självständig till vad som ska göras under (skol)dagen?
- ▶ Får du tillräckligt med tid för att utföra dina uppgifter eller behöver du mer tid än vad som var tänkt från början? (tidsuppfattning)
- ▶ Hur fungerar du tillsammans med dina kamrater i gruppen?
- ▶ Tycker du att samarbetet är bra i din klass/grupp?
- ▶ Är du med på gemensamma aktiviteter ex fika, lunch mm?
- ▶ Finns det något som du tror att du behöver bli bättre på för att kunna få ett arbete/kunna fortsätta studera mm?
- ▶ Vågar du be om hjälp/stöd när något är för svårt?

Andra saker man kan diskutera:

Kan man hålla tillbaka sina egna behov och istället se till hela verksamheten (på ex en arbetsplats)

Att förstå och acceptera olikheter

Stå ut med att det inte är perfekt

Följa den aktuella kulturen på arbetsplatsen

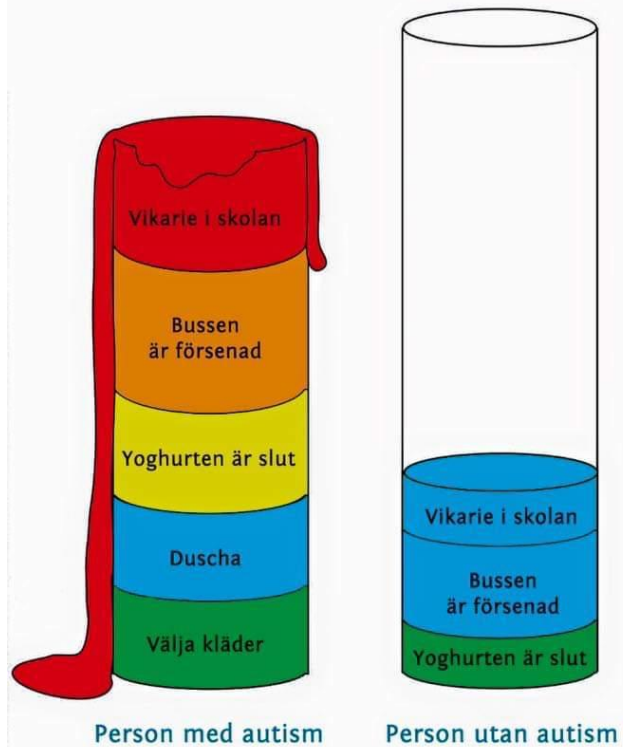
Umgås med arbetskamrater

Kunna prioritera uppgifter

STRESSBÄGAREN

Att hitta
strategier

Viktigt att börja arbeta med deltagaren för att hitta strategier för att hantera sina svårigheter.

Exempelvis om man har svårt att hitta motivationen till att göra ”tråkiga saker” - hur gör du då?

Att lära sig själv hur man hushållar med sin energi på daglig basis

- ▶ Vad kan personen och vad vill den kunna? Prata om styrkor och svagheter.
- ▶ Att tidigt börja arbeta med deltagarens eget ansvar och öva upp det.
- ▶ Tänka på att förmågor är ojämna över tid. Det kan vara svårt att generalisera sina förmågor, det de kan hos oss kanske inte alls fungerar på andra ställen.
- ▶ Vid större press så blir det värre.
- ▶ Mår deltagaren dessutom psykisk dåligt så blir det än svårare och förmågor försämras.
- ▶ Många behöver en lång förberedelsestid inför förändringar.

Förslag på checklista

- ▶ Kontrollera om det behövs intyg/läkarutlåtande.
- ▶ Är dessa aktuella, behövs nya? Gör detta i god tid!
- ▶ Hur ser deltagarens stöd ut privat?
- ▶ Behövs det extra stöd utifrån svaret ovan, i så fall, var hittar man det?
- ▶ Vad kan vi på skolan bidra med när det kommer till intyg mm?
- ▶ Lyssna på deltagaren!!!!
- ▶ Men kom med förslag om olika stöd.
- ▶ De har all rätt att tacka nej!

Problem man kan stöta på

- ▶ Deltagaren har ingen diagnos på papper men uppenbara problem.
- ▶ Deltagaren vill inte ha hjälp. De kan alltid tacka nej, det är deras beslut.
- ▶ Många olika kontaktförsök innan man kommer rätt, tålamod och kreativitet behövs.
- ▶ Inget stöd hemifrån, än viktigare att reda ut med andra aktörer om det finns stöd att få.
- ▶ Stöden varierar ofta baserat på vilken kommun deltagaren kommer ifrån. Det är hemkommunen som beslutar om stöd mm (om de blir inblandade)

Hur arbetar vi på Fornby folkhögskola

- ▶ Kartlägger noga vad deltagaren vill efter avslutad tid hos oss.
- ▶ Gör gemensamma checklistor
- ▶ Kontaktar i god tid ex arbetsförmedlingen för att börja en inskrivning hos dem. Detta sker oftast på tidig höst terminen innan de slutar, ibland tidigare.
- ▶ Tre-partssamtal med deltagaren/ny aktör/folkhögskolan. Vad behöver deltagaren göra innan eventuell inskrivning som arbetssökande?
- ▶ Behövs fler/andra intyg, hur får man dessa?
- ▶ Tillsammans med deltagaren diskutera vad som sades, vilka dokument behövs, behövs några nya utredningar mm
- ▶ Jobba vidare med eventuella svårigheter som deltagaren kan se. Hitta strategier för dessa.
- ▶ Vara ett stöd utifrån deltagarens behov dvs stödja till att utvecklas.
- ▶ Vi arbetar för att inte behövas

Frågor att arbeta vidare med

- ▶ Se på hur er organisation ser ut idag. Vilken samverkan har vi med de andra aktörerna?
- ▶ Hur fungerar den samverkan vi har? Vilka eventuella förbättringar behövs?
- ▶ Behöver vi utöka vårt kontaktnät? I så fall med vilka?
- ▶ Vem gör vad på vår skola?
- ▶ Vems ansvar är det?
- ▶ Tidsplan för detta!

-
- ▶ Kan vi inom folkhögskolan vara med och uppfinna ett fungerande hjul som rullar bra vidare i livet för våra deltagare?

- ▶ Finns intresse av att starta någon typ av nätverk?
- ▶ I enklare form till att börja
- ▶ Samtal, kunskapsutbyte, tipssida, goda exempel mm
- ▶ Kanske börja med ex grupp på Facebook för att se var vi hamnar
- ▶ Fler som tänker tillsammans är alltid bättre

- ▶ Om intresse finns så fixar vi det!

Hitta mer fakta och information

- ▶ Kunskapsguiden.se - fakta från Socialstyrelsen
- ▶ <https://forte.se/publikation/overgangen-fran-ung-till-vuxen-personer-med-funktionsnedsattning/> - Webbinarium samt publikation
- ▶ Om KAA - <https://www.skolverket.se/publikationer?id=3573>
- ▶ Arbetsförmedlingens stöd - <https://arbetsformedlingen.se/for-arbetssokande/extra-stod/stod-a-o/kategorier/stod-a-o-for-dig-med-funktionsnedsattning>
- ▶ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20111163-om-statsbidrag-for_sfs-2011-1163
- ▶ <https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65b487/1553965930651/pdf3362.pdf>

- ▶ De olika aktörernas websidor
- ▶ Vill du fråga något eller diskutera vidare, hör gärna av er, lena.fredin@fornby.se